

Krystyna Brzozowska

Kredyt technologiczny jako forma wspomagania rozwoju działalności innowacyjnej w Polsce

Ekonomiczne Problemy Usług nr 34, 172-180

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KRYSTYNA BRZOZOWSKA

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny

KREDYT TECHNOLOGICZNY JAKO FORMA WSPOMAGANIA ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI INNOWACYJNEJ W POLSCE

Wprowadzenie

Jednym ze sposobów ułatwiania działalności innowacyjnej jest wspomaganie finansowe. Projekty o wysokim stopniu innowacyjności, ze względu na swoją specyfikę i nowatorski charakter, a także najczęściej wysokie nakłady inwestycyjne niezbędne do rozpoczęcia działalności, muszą pokonać wiele barier dla uzyskania odpowiedniego poziomu finansowania. Podstawowym powodem powstawania takich trudności są zbyt niskie kapitały własne, a także niemożność spełnienia kryteriów stawianych w ramach programów unijnych albo zbyt niskie kwoty oferowanej pomocy w stosunku do potrzeb inwestycyjnych danego przedsięwzięcia.

Celem opracowania jest ocena wprowadzonego w Polsce w 2005 r., a zmienionego w 2008 r., preferencyjnego kredytu technologicznego jako finansowego instrumentu polityki państwa w zakresie stymulowania rozwoju innowacji w kraju.

Pojęcie i zakres innowacyjności

Pod pojęciem innowacyjności można rozumieć wiele działań, których ostatecznym celem ma być wprowadzenie zmian w organizacji, na rynku, technologii, zwyczajach, itp. Główny Urząd Statystyczny przyjął, że działalność innowacyjna to szereg działań o charakterze naukowym (badawczym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym (komercyjnym), których celem jest opracowanie i wdrożenie nowych lub istotnie ulepszonych produktów i procesów, przy czym produkty te i procesy są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa, natomiast przedsiębiorstwem innowacyjnym jest przedsiębiorstwo, które w badanym okresie (najczęściej trzyletnim) wprowadziło na rynek nowy lub istotnie ulepszony produkt, bądź nowy lub istotnie ulepszony proces¹.

¹ *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2004–2006*, GUS Departament Przemysłu, notatka informacyjna, Warszawa 2007, s. 1.

W ustawie z 30 maja 2008 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej jako działalność innowacyjną przyjęto działalność polegającą na opracowaniu nowej technologii (tj. technologii w postaci prawa własności przemysłowej lub usługi badawczo-rozwojowej, która umożliwi wytwarzanie nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług i nie stosowanej na świecie dłużej niż 5 lat) i uruchomieniu na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług, zaś jako inwestycję technologiczną inwestycję polegającą na zakupie nowej technologii albo opracowaniu własnej nowej technologii, ich wdrożenia oraz uruchomienia na ich podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów i usług.

Przytoczone definicje mogą stanowić kwintesencję klasycznego ujęcia innowacyjności przedsiębiorstwa, według Schumpetera, w postaci nowych produktów, nowych technologii, nowych rynków zbytu, nowych organizacji produkcji i sprzedaży²:

Biorąc pod uwagę elementy innowacyjności należy przyjąć, że jednostki z sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MMSP) spełniają kryteria innowacyjności związane z wejściem na rynek, a w szczególności te, których działalność oparta jest na nowatorskich, niesprawdzonych w praktyce technologiach. Jednym z najbardziej istotnych problemów podmiotów MMSP jest znalezienie źródeł finansowania inwestycji związanych z wdrożeniem innowacyjnych rozwiązań. Zazwyczaj własne zasoby przedsiębiorców nie są wystarczające, a środki obce w postaci kredytów nie są dostępne. W rezultacie już na wczesnych etapach rozwoju może powstać luka kapitałowa, której likwidacja stanowi bardzo trudną barierę do pokonania przez przedsiębiorców.

Fundusz Kredytu Technologicznego

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom przedsiębiorców w 2005 r. utworzono ze środków budżetu państwa Fundusz Kredytu Technologicznego (FKT), przeznaczony na finansowe wsparcie przedsiębiorców z sektora MMSP wdrażających nowe technologie. To wsparcie przyjęło formę kredytu preferencyjnego udzielanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego przedsiębiorcom realizującym inwestycje mające na celu wdrożenie nowej technologii. Akcja kredytowa miała charakter pilotażowy – dofinansowywania na warunkach rynkowych, z możliwością częściowego umorzenia kwoty kredytu, inwestycji o określonym profilu innowacji technologicznych³. Dysponentem Funduszu jest minister właściwy do spraw gospodarki, a prowadzącym obsługę bankową Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) na podstawie umowy zawartej z ministrem gospodarki. W tabeli 1 ujęto formy zasilania oraz dozwolone wypłaty z FKT.

² A. Noga, *Teorie przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2009, s. 148.

³ Ustawa z 29 lipca 2005 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej oraz na mikro, małych i średnich przedsiębiorców, DzU nr 179. poz. 1484.

Tabela 1

Źródła zasilania oraz kierunki wydatkowania środków Funduszu Kredytu Technologicznego

Przychody	Wydatki
Dotacje z budżetu państwa w wysokości określonej w ustawie budżetowej	Wypłata premii technologicznych
Odsetki od lokat środków zgromadzonych w Funduszu	Wynagrodzenie BGK z tytułu obsługi Funduszu
Wpływy z inwestycji środków Funduszu w papiery wartościowe Skarbu Państwa lub w jednostki uczestnictwa funduszy rynku pieniężnego	
Inne wpływy	
Środki UE w ramach programów operacyjnych	

Źródło: Ustawa z 29 lipca 2005 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej oraz na mikro, małych i średnich przedsiębiorców, DzU nr 179, poz. 1484.

Wraz ze zmianą regulacji w 2008 roku dotyczących kredytu technologicznego podjęto decyzję, że FKT zostanie także zasilony ze środków UE. System kredytu technologicznego został ujęty jako jedno z działań określonym jako *Działanie 4.3. w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 – Inwestycje w Innowacyjne Przedsięwzięcia*, co dało możliwość zasilenia FKT kwotą 409,3 mln euro.

Rezultaty akcji pilotażowej

Na podstawie Ustawy o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej oraz mikro, małych i średnich przedsiębiorców z 2005 r. kredyt technologiczny był udzielany do końca 2006 r., ponieważ do tego czasu obowiązywały wytyczne UE w sprawie udzielania krajowej pomocy regionalnej.

Warunkiem przyznania kredytu technologicznego było złożenie w oddziale BGK wniosku o kredyt wraz z opinią jednostki naukowej lub centrum badawczo-rozwojowego albo ogólnopolskiego stowarzyszenia naukowo-technicznego potwierdzającą innowacyjność technologii, która miała być wdrożona w ramach inwestycji finansowanej lub współfinansowanej ze środków FKT. Opinia taka była weryfikowana przez specjalnie powołany w tym celu zespół ds. oceny opinii składający się z przedstawicieli BGK zaangażowanych w realizację zadań FKT oraz ekspertów zewnętrznych z ramienia Ministerstwa Gospodarki oraz Centrum Innowacyjnego FIRE.

W ciągu 18 miesięcy od uruchomienia Funduszu BGK przyjął 388 wniosków o kredyt technologiczny na kwotę ponad 1 mld złotych, natomiast po ich analizie udzielono 64 kre-

dytów na inwestycje, głównie telekomunikacyjne i informatyczne, na łączną kwotę ponad 170 mln złotych⁴.

W samym 2006 roku o kredyt technologiczny na łączną kwotę 632 mld złotych ubiegało się 226 przedsiębiorców. Po analizie wniosków udzielono 48 kredytów na kwotę 126,3 mln złotych. W tabeli 2 przedstawiono liczby przyznanych kredytów w podziale na sektory gospodarki.

Tabela 2

Kredyty technologiczne w 2006 r. według sektorów gospodarki

Sektor gospodarki	Liczba kredytów	Sektor gospodarki	Liczba kredytów
Energetyka/ciepłownictwo	6	Przetwarzanie odpadów/ recykling	3
Budownictwo/wyposażenie domów	6	Przemysł lotniczy	2
Produkcja z tworzyw sztucznych	5	Gazownictwo	1
Medycyna/rehabilitacja	4	Produkcja elementów oświetleniowych	1
Telekomunikacja	4	Sadownictwo	1
Produkcja z metali	3	Pozostałe	7
Elektronika	3		

Źródło: I. Łącka, *Kredyt technologiczny jako narzędzie wspierania działalności innowacyjnej*, Roczniki Naukowe SERiA nr 2 (38), 2007, s. 215.

Od początku działania FKT zainteresowanie pozyskaniem kredytu technologicznego było bardzo duże. Poważnym problemem dla BGK okazała się procedura wymagana przy udzielaniu kredytów, konieczność weryfikacji dokumentacji oraz oceny zdolności kredytowej, a przede wszystkim ocena stopnia innowacyjności inwestycji, na finansowanie której kredyt miałby być udzielony. W konsekwencji procedura oceny i podejmowania decyzji ulegała systematycznemu przedłużaniu.

Zmiany w procedurze udzielania kredytów technologicznych

W czerwcu 2008 roku wprowadzono zmiany w ustawie na rzecz rozszerzenia akcji kredytowania na banki komercyjne na mocy umowy współpracy podpisanej z BGK⁵. Kredyt technologiczny może być udzielony przez każdy bank komercyjny, który podpisze z

⁴ A. Lewicki, *Nowy kredyt technologiczny*, Bank nr 7–8/2008, s. 64.

⁵ Ustawa z 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, DzU nr 116, poz. 730.

BGK umowę określającą zasady współpracy. Zgodnie z zapisami zmienionej ustawy banki, które zdecydują się na podpisanie stosownej umowy z BGK, od 1 stycznia 2009 roku będą udzielać kredytów technologicznych z własnych środków, natomiast kredytodawca będzie spłacać tylko część kredytu, natomiast pozostałą część kredytu będzie stanowić tzw. premia technologiczna przekazywana przez BGK z Funduszu Kredytu Technologicznego. Według szacunków rynek inwestycyjny zostanie w ten sposób zwiększony o 3,5 mld złotych dając szanse rozwoju dla ok. 1000 przedsięwzięć⁶. Włączenie banków komercyjnych do obsługi kredytów technologicznych powinno przyspieszyć procedurę ich udzielania.

Kredyty będą udzielane na warunkach rynkowych. Przedsiębiorca ubiegający się o kredyt technologiczny musi posiadać wkład własny na poziomie co najmniej 25% planowanych nakładów inwestycji. Kredyt może być udzielony na inwestycje innowacyjne w MMSP z różnych sektorów gospodarki z wyjątkiem hutnictwa żelaza i stali, górnictwa węgla, rybołówstwa, sektora rolno-spożywczego⁷ oraz za wyjątkiem przedsiębiorców znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej oraz w okresie restrukturyzacji realizowanej z udziałem pomocy publicznej.

Włączenie banków komercyjnych zapewni bliższy kontakt banków z przedsiębiorcami, co ułatwi po pierwsze przygotowanie wymaganej dokumentacji, a po drugie ocenę zdolności kredytowej. Przedsiębiorcy będą mieć łatwiejszy dostęp do profesjonalnej informacji odnośnie wymogów formalnych związanych z udzieleniem kredytu technologicznego, a także do informacji odnośnie do stopnia postępu procedury. Na schemacie 1 przedstawiono przebieg postępowania związanego z ubieganiem się przez przedsiębiorców MMSP o kredyt technologiczny.

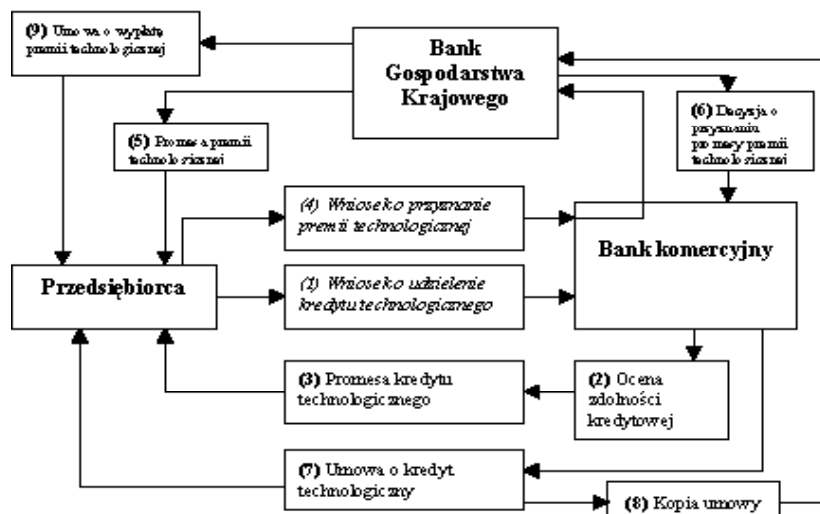
Procedura udzielenia kredytu technologicznego jest „wydłużona” w stosunku do przygotowania kredytów standardowych, ponieważ zarówno bank, jak i przedsiębiorca uzależniają swoje decyzje – bank o przyznaniu kredytu, a przedsiębiorca o rozpoczęciu inwestycji, od decyzji podjętej przez zespół ds. oceny innowacyjności projektu oraz decyzji BGK o przyznaniu premii technologicznej i jej wysokości.

Można przyjąć, że banki komercyjne przejmują na siebie większość obowiązków związanych z obsługą kredytu technologicznego, ponieważ będą ponosić odpowiedzialność za ocenę zdolności kredytowej (formalnej i ekonomicznej) oraz transferowanie całości dokumentacji od potencjalnego kredytobiorcy do BGK oraz od BGK do kredytobiorcy.

Jedynie umowa o wypłatę premii technologicznej po oddaniu inwestycji do użytku jest zawierana bezpośrednio między BGK a przedsiębiorcą bez udziału banku komercyjnego, jednak dopiero po wcześniejszym otrzymaniu informacji (w postaci kopii umowy) o zawarciu umowy kredytowej między bankiem komercyjnym a przedsiębiorcą.

⁶ A. Lewicki, *Nowy kredyt technologiczny*, „Bank” 2008, nr 7–8, s. 64.

⁷ <http://www.gov.pl>.

Rys. 1. Procedura udzielania kredytu technologicznego oraz premii technologicznej.

Źródło: opracowanie własne.

Warunki kredytu technologicznego

Kredyt technologiczny jest przeznaczony na finansowanie inwestycji, których celem jest wdrożenie nowych technologii, uruchomienie produkcji nowych wyrobów lub modernizacji już produkowanego asortymentu wyrobów. Szczegółowy zakres wydatków spełniających wymagania ubiegania się o kredyt technologiczny zawiera tabela 3.

Przedsiębiorca może ubiegać się o umorzenie (premię technologiczną) poniesionych wydatków, jednak wysokość premii nie może przekroczyć kwoty 4 mln złotych oraz 70% kredytu przyznanego mikro i małym przedsiębiorcom oraz 60% kredytu dla średnich przedsiębiorstw. W ustawie przyjęto także wymagany udział usług badawczo-rozwojowych w przychodach dotowanych firm na poziomie 40%⁸. W zamyśle ustawodawcy pozwoli to większej ilości podmiotów ubiegać się o status centrum badawczo-rozwojowego⁹.

⁸ A. Lewicki, *op.cit.*, s. 165.

⁹ http://inwestycje.pl/kredyty_dla_firm/nowe_zasady_udzialania_kredytu_techologicznego z 15.10.2008

Tabela 3

Rodzaje wydatków podlegających finansowaniu w ramach kredytu technologicznego

	Wyszczególnienie
1	Zakup w cenach rynkowych nowych lub używanych środków trwałych (z wyłączeniem środków transportu nabywanych w celu prowadzenia działalności transportowej)
2	Zakup wartości niematerialnych i prawnych w formie patentów, licencji, know-how w zakresie techniki, technologii oraz zarządzania pod warunkiem, że będą stanowić własność kredytobiorcy przez okres co najmniej 5 lat od daty ukończenia inwestycji technologicznej, zostały nabyte od osób trzecich i podlegają amortyzacji oraz że wydatki z tym związane nie przekraczają 25% wydatków na zakup środków trwałych, modernizację środków trwałych oraz kosztów doradztwa
3	Rozbudowa lub modernizacja istniejących budowli, budynków, maszyn i urządzeń stanowiących środki trwałe
4	Instalacja i uruchomienie maszyn i urządzeń stanowiących środki trwałe
5	Wydatki na doradztwo zewnętrzne w zakresie prac przedrealizacyjnych, studiów, ekspertyz, koncepcji, projektów technicznych niezbędnych do wdrożenia nowej technologii w ramach inwestycji technologicznych oraz koszty produkcyjne niezbędne do legalizacji technologicznego produktu powstałego w wyniku inwestycji technologicznej

Źródło: Ustawa z 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, DzU nr 116, poz. 730.

Warunkiem wypłaty premii technologicznej jest wykorzystanie całości kredytu technologicznego, zakończenie inwestycji oraz rozpoczęcie sprzedaży towarów lub usług powstałych w wyniku inwestycji. Premia może zostać wypłacona w całości lub w ratach. W tabeli 4 zebrano informacje dotyczące możliwości maksymalnego umorzenia kwoty kredytu technologicznego w zależności od miejsca realizacji inwestycji technologicznej, wielkości pomocy publicznej, sektora gospodarki, wielkości przedsiębiorstwa.

Wypłata premii technologicznej jest uzależniona od złożenia przez kredytobiorcę kompletu dokumentacji zawierającej faktury dotyczące wydatków inwestycyjnych oraz dokumentujące sprzedaż towarów lub usług powstałych w wyniku wdrożenia inwestycji technologicznej współfinansowanej kredytem technologicznym, opinię jednostki naukowej, centrum badawczo-rozwojowego lub ogólnopolskiego stowarzyszenia naukowo-technicznego potwierdzającą zastosowanie nowej technologii w przedsięwzięciu współfinansowanym kredytem technologicznym, informację o pomocy publicznej udzielonej na realizację inwestycji, zobowiązanie przedsiębiorcy, że działalność gospodarcza na bazie wdrożonej inwestycji technologicznej będzie prowadzona przez co najmniej 5 lat od daty zakończenia inwestycji, a także zaświadczenia wydane przez naczelnika właściwego urzędu skarbowego, właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwego oddziału ZUS o niezaleganiu ze spłatą odpowiednich zobowiązań publiczno-prawnych za okres od zakończe-

nia inwestycji lub od daty ostatniego umorzenia oraz kopie dokumentów potwierdzających status przedsiębiorcy¹⁰.

Tabela 4

Granice kwot umorzenia kredytu technologicznego

	Maksymalne progi umorzenia kredytu technologicznego	Wysokość umorzenia		
		Warszawa Poznań	Wrocław Kraków Trójmiasto	Pozostałe tereny
1	Wysokość umorzenia podlega sumowaniu z inną pomocą publiczną uzyskaną przez przedsiębiorcę przeznaczoną na inwestycję technologiczną będącą przedmiotem kredytu technologicznego lub na tworzenie nowych miejsc pracy związanych z taką inwestycją			
2	1 mln euro w przeliczeniu na złote według średniego kursu NBP na dzień dokonania umorzenia	30%	40%	50%
3	50% wykorzystanej kwoty kredytu technologicznego			
4	W danym roku kalendarzowym - wielkości 10% kwoty wykorzystanego kredytu technologicznego razy liczba lat liczona od dnia udzielenia kredytu technologicznego			
5	Inwestycje technologiczne w sektorze motoryzacyjnym, jeśli wartość całkowitej pomocy publicznej przekracza równowartość złotową 5 mln euro	30%		
6	Inwestycje technologiczne w sektorze budownictwa okrętowego	22,5%		
7	Inwestycje mikro, małych i średnich przedsiębiorstw za wyjątkiem przedsiębiorstw w sektorze transportu	45%	55%	65%

Źródło: opracowanie własne na podstawie ust. z dn. 30 maja 2008 r. *O niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej*, DzU nr 116, poz. 730.

Zakończenie

Wprawdzie procedura związana z przyznaniem kredytu technologicznego i częściowego jego umorzenia w postaci premii technologicznej jest skomplikowana, wymaga od przedsiębiorców starannego przygotowania szczegółowej dokumentacji i przestrzegania kolejnych działań postępowania, jednak należy uznać, że podjęta inicjatywa rządowa, Banku Gospodarstwa Krajowego oraz banków komercyjnych może wypełnić lukę kapitałową przedsiębiorstw z sektora MMSP, a tym samym przyczynić się do przyspieszenia rozwoju gospodarki o wysokim stopniu innowacyjności.

¹⁰ Ustawa z 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, DzU nr 116.

Przedsiębiorcy decydujący się na projekty o wysokim stopniu innowacyjności mają trudności w pokryciu zapotrzebowania na kapitał. W Polsce, na bazie zasobów państwowego Funduszu Kredytu Technologicznego, uruchomiono kredyty technologiczne z wbudowaną formułą częściowego umorzenia ich spłaty w postaci premii technologicznej. Kredyty będą udzielane przez banki komercyjne, a Bank Gospodarstwa Krajowego będzie przyznawać premię technologiczną ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego.

TECHNOLOGICAL CREDITS AS A SUPPORT OF INNOVATION ACTIVITY IN POLAND

Summary

Innovative projects have serious problems to cover their capital needs. In Poland, on base of a governmental Technology Credit Fund, special loans to micro, small and medium-sized enterprises will be granted by commercial banks from their own means, whereas Bank Gospodarstwa Krajowego will pay off a part of an incurred credit in a form of technological bonus from the Technology Credit Fund.